

Naar een coherent en stimulerend Vlaams vrijwilligersbeleid

1. Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw als voorstander van een Vlaams vrijwilligersbeleid

1.1. Verantwoording

Een van de strategische doelstellingen in het beleidsplan 2008-2010 van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw is de ontwikkeling van een Vlaams vrijwilligersbeleid.

Dit document is een eerste fase om dat doel te realiseren. Het geeft aan wat we vanuit het perspectief van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw onder ‘Vlaams vrijwilligersbeleid’ verstaan. De tekst is opgesteld door het steunpunt en kritisch gelezen en aangevuld door verschillende academici (thuis in de sector) en Movisie (de Nederlandse partnerorganisatie), en We danken hen voor de fundamentele kritische opmerkingen en suggesties die de tekst meer consequent en coherent maakt.

Dit document is een werkinstrument om aan de politieke partijen te vragen de “Engagementsverklaring voor een Vlaams vrijwilligersbeleid” te ondertekenen. Dit leidt dan tot de politieke agendering van Vlaams vrijwilligersbeleid, opdat er werk gemaakt kan worden van de ontwikkeling van een afgelijnde visie en uitwerking op Vlaams niveau.

In het eerste inleidend deel focussen we beknopt op het belang en de meerwaarde van het vrijwilligerswerk. In het tweede deel gaan we dieper in op wat een Vlaams vrijwilligersbeleid voor ons, Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw betekent en hoe dat geconcretiseerd kan worden door de Vlaamse overheid.

Hoewel het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw beseft dat het vrijwilligerswerk een materie is die zich op alle beleidsniveaus manifesteert (lokaal, provinciaal, Vlaams, Federaal, Europees en zelfs internationaal), benadrukt dit document vooral de Vlaamse dimensie.

1.2. Algemene inleiding

In Vlaanderen zet ongeveer op 1 op 5 mensen zich in als vrijwilliger, dat zijn ongeveer één miljoen mensen die dagelijks, wekelijks, maandelijks of eerder sporadisch uit vrije keuze en onbezoldigd tijd en energie investeren in wat zij beschouwen als een ‘goede, lovenswaardige zaak’: zich inzetten in school, buurt of lokale gemeenschap, voor of met mensen met een leerachterstand of een handicap, actie voeren voor een milieuprobleem, of daadwerkelijke solidariteit betuigen met mensen die het moeilijker hebben, hier in Vlaanderen zelf, of elders via een engagement in het buitenland.

Ook de talrijke bestuursvrijwilligers die een onbezoldigd mandaat opnemen moeten hierbij geteld worden. Ze dragen dagdagelijks zowel interne (goed reilen en zeilen van de

organisatie op zich) als externe verantwoordelijkheid (en eventueel aansprakelijkheid) dragen, vormen een aanzienlijke bron van engagement.

Vrijwilligerswerk manifesteert zich in heel wat sectoren van het maatschappelijke leven en voedt de samenleving, zoals binnen ontwikkelingssamenwerking, de sociaal culturele sector, welzijn en gezondheid, jeugd, milieu, onderwijs, alsook binnen activiteiten en/of initiatieven van openbare besturen.

Vrijwilligers begeleiden jongeren tijdens het jaarlijkse zomerkamp, verzorgen alfabetiseringscursussen, organiseren uitstappen, zijn actief op de jaarlijkse cultuurmarkt die de stad organiseert, bieden een helpende hand in de cafetaria van het dienstencentrum, gidsen groepen jongeren doorheen de Nationale plantentuin,....

Vrijwilligers zijn zowat omnipresent, en dat leidt er vaak toe dat ze ‘van iedereen en tegelijkertijd van niemand zijn’.

1.3. Meerwaarde van het vrijwilligerswerk

Mensen zetten zich in omdat het sociale wezens zijn die zin willen geven aan hun bestaan. Hoe die zingeving ingevuld wordt, is vanzelfsprekend een persoonlijke zaak. Vrijwilligers zoeken naar organisaties en/of initiatieven waarmee ze zich verbonden voelen, zich goed voelen, en zich met volle overtuiging kunnen inzetten.. Een boutade luidt ‘laat alle vrijwilligers hun activiteiten voor een tijd neerleggen en je oogst verschraling en moeilijkheden’.

Vrijwilligers leveren essentiële bijdragen op verschillende niveaus en vlakken:

- *Op sociaal vlak*

Op sociaal vlak is vrijwillig engagement een uitstekend recept tegen “verzuring”.

Vrijwillig engagement houdt sociale netwerken niet enkel in stand, maar creëert nieuwe, eigentijdse vormen van netwerking, slaat bruggen tussen arm en rijk, autochtonen en allochtonen, mannen en vrouwen, ouderen en jongeren. Samenwerking leidt tot meer cohesie en wederzijds begrip en vertrouwen. Vaak wordt in dit verband gesteld dat vrijwilligers het ‘sociaal kapitaal’ vormen en sociale meerwaarde creëren.

Zo zijn er heel wat (sociaalartistieke) projecten die tot doel hebben een brug te slagen tussen mensen die niet met een armoedeproblematiek worden geconfronteerd en mensen in armoede. De inzet van de vrijwilligers is hierbij essentieel. Ook de uitwisselingsprojecten voor jongeren in het buitenland zijn hiervan een voorbeeld. Er zijn ook organisaties die zowel allochtone als autochtone vrijwilligers aantrekken, die zich samen inzetten voor de realisatie van een gemeenschappelijk doel.

Dat “Vrijwilligers sociale netwerken versterken en maatschappelijke verzuring voorkomen” is voor het welzijnswerk dus echt letterlijk te nemen: mensen die zich in een situatie van “onwelzijn” bevinden of moeilijk uit de spiraal van “onwelzijn” raken, omdat ze zwakke sociale netwerken hebben en dus weinig of geen ondersteuning uit de directe omgeving, kunnen hiervoor wel op vrijwilligers rekenen.

Vrijwilligers die meedraaien in een vluchthuis voor vrouwen zijn de eerste contactpersonen voor het creëren van een nieuw sociaal netwerk voor de gevluchte vrouwen. De vrijwilliger fungeert als sociale netwerkpartner en kan bijvoorbeeld op een meer aanvaardde manier feedback geven op het gedrag van de gevluchte vrouwen. Door hun vrijwillige aanwezigheid kunnen zij bijvoorbeeld wanneer een moeder te agressief uit de hoek is gekomen ten aanzien van haar kinderen, dit ook aangeven ten aanzien van de

gevluchte vrouw. Wanneer er in je omgeving geen sociaal netwerk is dat je corrigeert op sociaal onaanvaardbaar gedrag dan ga je er ook minder snel van bewust zijn en ook niet kunnen gaan nadenken over hoe dit te voorkomen en aan te pakken. De sociale correctiespiegel die vrijwilligers kunnen aanbrengen is heel belangrijk zeker voor mensen in onze samenleving die het moeilijk hebben met sociale waarden en normen.

Onderzoek omtrent de verzuring van onze samenleving heeft ook al meermaals aangetoond dat mensen die zich sociaal en maatschappelijk organiseren en/of lid zijn van een sport- of socioculturele vereniging zich veel beter in hun vel voelen. Ze behoren tot een netwerk.

- *Voor de inhoudelijke, kwalitatieve en methodologische versterking van de vrijwilligersorganisatie*

Organisaties opteren heel vaak expliciet voor de inschakeling van vrijwilligers, omwille van het unieke karakter van hun inzet, hun maatschappelijke relevantie. Het feit alleen dat bepaalde activiteiten door vrijwilligers worden uitgevoerd, creëert een meerwaarde en genereert specifieke dynamieken en effecten: op de organisatie, op de vrijwilligers zelf, en op de zogenaamde 'begunstigden' van het vrijwilligerswerk.

Vrijwilligers bezoeken gevangenen vooral met de bedoeling om een stuk van de realiteit van wat zich buiten de gevangenis afspeelt binnen te brengen. Vrijwilligers hebben niet alleen een voorbeeldfunctie van onbetaald engagement maar kunnen informeel over koetjes en kalfjes praten zonder dat vertrokken moet worden vanuit de problemen van de gevangenen. Zij hoeven niet zoals een hulpverlener doelgericht en probleemoplossend te werken. Een hulpverlener kan dit soort sociale gesprekken zich niet permitteren en moet zich bij zijn professionele benadering en insteek houden.

Vrijwilligers (dat manifesteert zich heel expliciet in de welzijnssector) worden bewust ingezet vanuit een emancipatorische hulpverleningsvisie. Deze visie stelt dat mensen zelf voldoende mogelijkheden hebben of kunnen mobiliseren om hun problemen aan te pakken, als ze daarvoor de nodige ondersteuning en stimulansen krijgen. Vrijwilligers zijn in deze complementair aan de hulpverleners en de ene kan niet zonder de andere.

Bovendien biedt dit ook reflexieve elementen voor de organisatie op zich. Het inschakelen van vrijwilligers doet organisaties nadenken over hun aanbod, hun werking, hun interventies t.a.v. de doelgroep, en kan eventueel ook uitmonden in een herdenken en anders uitvoeren van hun praktijken. De betekenis en invulling van een emancipatorische hulpverleningsvisie is immers niet los te zien van een debat over hoe deze visie en deze praktijken bij de doelgroep overkomt. Vrijwilligers kunnen interventies van organisaties als het ware 'aftasten' bij de doelgroep; dit is m.i. essentieel om te kunnen spreken van een emancipatorische visie.

- *Op het vlak van het persoonlijk welzijn*

Internationale rapporten beschouwen 'depressies' als een van de belangrijke toekomstige ziektes van deze tijd. Het is bewezen en aangetoond dat vrijwilligerswerk gezond is voor de mentale en lichamelijke gezondheid van de vrijwilliger. De vrijwilliger als persoon weet zich immers verbonden met anderen, is ingebed in een organisatie die zijn/haar inzet apprecieert en naar waarde schat. Bevestigingen binnen organisaties tonen aan dat de sociale en psychologische aspecten van vrijwilligerswerk belangrijk zijn voor het welbevinden van de vrijwilligers zelf.

- *Op het vlak van het **democratisch functioneren** van de samenleving*

Vrijwilligers spelen een cruciale rol binnen democratische processen. Ze hebben vaak meer vertrouwen t.a.v. de overheidsinstellingen maar dragen ook graag op een constructieve manier bij tot democratische besluitvorming. Het vrijwilligerswerk, als onderdeel van wat het Maatschappelijk Middenveld wordt genoemd, vervult een intermediaire functie in het democratische gebeuren. Vrijwilligers ontwikkelen voorts de adequate kennis, vaardigheden en houdingen om als burger succesvol te participeren.

- *Vrijwilligerswerk **signaleert** noden en behoeften*

Vrijwilligers hebben de ‘vinger aan de pols’ in de samenleving. Vaak nemen vrijwilligers initiatieven om specifieke noden te lenigen, die door de overheid (nog) niet zijn opgenomen. In de literatuur spreekt men in dit verband over de ‘signaalfunctie’ van het vrijwilligerswerk.

In de meeste grootsteden worden speciale zomerklassen georganiseerd voor kinderen van nieuwkomers, met als doel hen klaar te stomen voor het komende schooljaar. Het is een initiatief dat draait en drijft op vrijwillige inzet. De meeste zelfhulpgroepen kunnen ook beschouwd worden als ‘signalerend’. Het start vaak met een bescheiden groep van mensen die elkaar vinden op basis van een persoonlijk probleem en die dus lotgenoten zoeken. Toch evolueren heel wat van die zelfhulpgroepen tot vrijwillig engagement: ze wijzen de beleidsmakers op hiaten in de wetgeving, ze vragen meer (beleids)aandacht voor hun specifieke noden (vb.patiëntenplatforms,...).

- *Op het vlak van **arbeid en tewerkstelling***

Vrijwilligers ontwikkelen competenties, talenten, vaardigheden en houdingen dankzij het vrijwillig engagement. Vrijwilligerswerk kan zo zorgen voor het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt en het verhogen van kansen die mensen daardoor hebben. Het vrijwilligerswerk draagt zowel direct als indirect bij tot de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de vrijwilliger als individu. Vrijwilligerswerk is ook wel eens een middel tot reïntegratie in het arbeidsproces en heeft ook al bewezen nieuwe vormen van arbeid en tewerkstelling in het leven te roepen. Het is echter niet de hoofdfunctie van het vrijwilligerswerk, dat haar ‘vrijwillig’ karakter dient te bewaren, zonder als alternatief activeringsmiddel gebruikt te worden.

- *Op **economisch** vlak*

Kwantitatieve metingen (zoals in de zogenaamde satellietrekeningen,...) bewijzen dat vrijwilligers bijdragen tot de groei van het BNP, tot de economische ontwikkeling dus. Vrijwilligers nemen immers heel wat nuttige en noodzakelijke taken en activiteiten op in de samenleving. Bovendien zorgt het vrijwilligerswerk ervoor dat heel wat diensten betaalbaar zijn en blijven. Diensten die in de vorm van vrijwilligerswerk aangeboden worden, kunnen vaak ook ‘menselijker’ ingevuld worden, minder gedreven door de economische ratio van efficiëntie en/of kosten/batenanalyses. Zowel op financieel als op menselijk vlak is vrijwilligerswerk essentieel. Zowel voor de samenleving als dusdanig als voor de begunstigden (de personen die van de inzet van vrijwilligers ‘genieten’) en voor de organisaties die ze aanbieden is vrijwilligerswerk innovatief, sociaal en kostenbesparend.

2. Naar een Vlaams vrijwilligersbeleid?

Dat vrijwilligerswerk van essentieel belang is voor de samenleving is al uitvoerig aangetoond. Het hoeft geen betoog dat het beter gedijt in klimaat dat vrijwilligersvriendelijk is en engagement stimuleert.

Daarom is het belangrijk een Vlaams vrijwilligers(werk)beleid op te zetten.

2.1. Probleemstelling:

2.1.1. De Federale vrijwilligerswet biedt een noodzakelijk formeel-juridisch kader, maar geen substantieel of inhoudelijk vrijwilligersbeleid

Het vrijwilligerswerk is sinds 1 augustus 2006 in een federaal wettelijk kader gegoten. De vrijwilligerswet legt de contouren vast waarbinnen het vrijwilligerswerk zich kan afspelen.

Voor wat betreft de concrete werking richten de vrijwilligersorganisaties zich daarenboven ook eerder (en bij voorkeur) naar de Vlaamse dan wel naar de Federale overheid. Deze laatste voert vooral een regulerende rol ten opzichte van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers, waardoor (vaak onbewust) drempels in en naar het vrijwilligerswerk in stand worden gehouden.

Toch biedt het bestaan van deze vrijwilligerswet ondanks het feit dat ze nog enkele lacunes vertoont, een opportuniteit, ook voor de Vlaamse Gemeenschap.

2.1.2. Vrijwilligerswerk is bij uitstek een ‘persoonsgebonden’ materie en dit is het bevoegdheidsdomein van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse overheid heeft een nauwere band dan de Federale overheid met het vrijwilligerswerk, wat onder meer blijkt uit initiatieven van de Vlaamse overheid om bijvoorbeeld informatie over die wet te verstrekken, concrete ondersteuningsinitiatieven op te zetten en onderzoek naar (deelaspecten) van het vrijwilligerswerk uit te voeren of hiervoor opdracht te geven. Vrijwilligerswerk valt immers vooral onder wat ‘persoonsgebonden’ materies genoemd kan worden, het bevoegdheidsdomein van de Vlaamse overheid.

De sector van het vrijwilligerswerk en de vrijwilligersorganisaties voelen duidelijk aan dat de concrete werking vooral gekoppeld dient te worden aan het Vlaams beleidsniveau.

2.1.3. Vrijwilligerswerk krijgt vooralsnog geen systematische aandacht op Vlaams niveau, het beleid is versnipperd en komt niet binnen alle beleidsdomeinen even consequent aan bod.

Het vrijwilligerswerk binnen de beleidsvorming van de Vlaamse overheid is nog te veel *versnipperd*. Dit werd onder meer duidelijk tijdens het Internationaal Jaar van de Vrijwilliger, maar ook heden ten dage. De meeste Vlaamse ministers legden binnen de context van het IJV een Verklaring over het belang van het vrijwilligerswerk binnen hun eigen beleidsdomein af, er werd informeel een ‘coördinerend’ minister voor het vrijwilligerswerk aangeduid. Hoewel het Internationaal Jaar van de Vrijwilliger binnen bepaalde sectoren tot extra stimulansen en initiatieven heeft geleid, is het niet aangegrepen om een coherent Vlaams vrijwilligerbeleid te ontwikkelen.

Het gevolg is dat niet elk beleidsdomein permanent en/of consequent aandacht besteedt aan het vrijwilligerswerk. De bevoegdheidsdomeinen Welzijn, Gezondheid en Gezin enerzijds en Cultuur, Jeugd en Sport anderzijds hebben expliciete aandacht voor het vrijwilligerswerk, wat zich concreet uit in zowel concrete initiatieven en ondersteuningsmaatregelen als in de budgetten van deze departementen, en in de activiteiten van de respectievelijke administraties.

De indruk bestaat echter dat de andere domeinen wat dit betreft achterop hinken. Het vrijwilligerswerk is nochtans een *intersectoraal* gebeuren; in alle beleidsdomeinen zijn organisaties die vrijwilligers inschakelen actief. Zo worden in het domein onderwijs vrijwilligers ingeschakeld binnen scholen, educatieve projecten en oudercomités, in het domein milieu binnen de talrijke milieu- en natuurverenigingen en adviesraden, binnen het domein economie via initiatieven om de kansen voor kwetsbare jongeren op de arbeidsmarkt te verhogen, binnen het domein mobiliteit in initiatieven voor een betere verkeersveiligheid,...

2.2. Inhoud van een Vlaams vrijwilligers(werk)beleid

De overheid dient een rol te vervullen om het vrijwilligerswerk te stimuleren en te ondersteunen. Vrijwilligersorganisaties vragen heel expliciet naar waardering en erkenning van de initiatieven die ze ontplooiën, en hebben daarbij nood aan concrete ondersteuning.

Het is zeker niet de bedoeling dat de (Vlaamse) overheid in de plaats treedt van het initiatief van de organisaties, wel dat ze dit initiatief via concrete beleidsmaatregelen mogelijk maakt en helpt ontwikkelen. De (Vlaamse) overheid treedt hierbij op als facilitator: ze zorgt ervoor dat er een vrijwilligersvriendelijk klimaat ontstaat door maatregelen te treffen die de inzet en het engagement aanmoedigt, en screent de eigen regelgeving op mogelijke (negatieve) effecten op het vrijwilligerswerk.

De (Vlaamse) overheid beschikt over een ruime waaier aan mogelijkheden en middelen om de behoefte tot ondersteuning en stimulans in de praktijk om te zetten. We overlopen hier enkele pistes.

2.2.1. Fundamentele politieke aandacht voor het vrijwilligerswerk: vrijwilligerswerk in het Vlaams Regeerakkoord

Vooreerst is het belangrijk dat het politieke niveau krachtig het belang van het vrijwilligerswerk voor de samenleving onderstreept en concretiseert.

Daarom is het meer dan wenselijk dat in elk Vlaams regeerakkoord een hoofdstuk wordt ingeschreven waarin de kracht en het belang van het vrijwilligerswerk wordt bevestigd. De Vlaamse Regering engageert zich hierbij om de ontwikkeling van een duidelijke *visie* op een Vlaams vrijwilligers(werk)beleid te realiseren.

Deze visie houdt onder andere volgende aspecten in

- het engagement om beleidsmaatregelen op hun vrijwilligersvriendelijkheid te toetsen en ervoor in te staan dat drempels tot het vrijwilligerswerk afgebroken worden
- het engagement om te erkennen dat het vrijwilligerswerk een eigen dynamiek en rationaliteit heeft, die door de overheid niet oneindig gecontroleerd of beheerst dient te worden
- het engagement om voldoende financiële middelen vrij te maken om vrijwilligerswerk te ondersteunen, vanuit het gegeven dat vrijwilligers zich wel ‘vrijwillig en belangeloos’ inzetten, maar dat hun inzet niet kostenvrij is
- het engagement om een coördinerend minister voor het vrijwilligerswerk aan te stellen, om versnippering van de beleidsinspanningen tegen te gaan en meer transparantie voor vrijwilligersorganisaties te garanderen
- het engagement om een sectoroverschrijdende ondersteuningsstructuur voor het vrijwilligerswerk uit te werken
- het engagement om het effect van het stimulerings- en ondersteuningsbeleid voor het vrijwilligerswerk periodiek te evalueren

De visieontwikkeling gebeurt in samenspraak en overleg met relevante actoren uit het werkveld ‘vrijwilligerswerk’, waaruit een permanent overleg kan ontstaan.

2.2.2. De Vlaams overheid volgt het vrijwilligerswerk op

In functie van een degelijke beleidsvoering is het essentieel dat de Vlaamse overheid het voortouw neemt op volgende terreinen:

2.2.2.1. Permanente opvolging door vrijwilligers(werk)effectenrapportering

De Vlaamse regering heeft met haar project ‘samen vereenvoudigen’ al stappen gezet om de administratieve overlast voor het verenigingsleven in kaart te brengen. Dit initiatief leidde tot een oplijsting van aandachts- en knelpunten, waarvan een deel (maar niet alles) door het Vlaams beleidsniveau zelf kunnen worden opgelost.

Het is aan te bevelen een ruime bevraging van het werkveld op regelmatige basis te organiseren, wat toelaat om het Vlaams beleid ‘vrijwilligersvriendelijker’ te maken, maar ook via gespreks- en overlegprocedures invloed uit te oefenen op de Federale overheid waar nodig.

De Vlaamse overheid ontwikkelt een *instrument* om haar beleidsmaatregelen zelf te toetsen op hun vrijwilligersvriendelijk karakter. De Vlaamse overheid engageert zich ertoe om bezorgdheden, voorstellen en eventuele adviezen vanuit het werkveld m.b.t. concrete regelgeving (uitgewerkte of nog uit te werken) grondig te onderzoeken en binnen een redelijke termijn gemotiveerd antwoord te geven.

2.2.2.2. Beleidsvoering gebaseerd op kwantitatief materiaal en onderzoek

- **Kennis over het vrijwilligerswerk**

Een Vlaams vrijwilligers(werk)beleid komt vanzelfsprekend niet zomaar tot stand. Om met kennis van zaken en met inbreng van de deskundigheid vanuit het werkveld te kunnen handelen, dient de Vlaamse overheid een *gestructureerde registratie en opvolging* uit te voeren van het vrijwilligerswerk in Vlaanderen, via haar eigen diensten of door hiervoor voldoende middelen ter beschikking te stellen voor wetenschappelijk onderzoek:

- om een stand van zaken op te maken met betrekking tot de staat en eigenheid van het vrijwilligerswerk in Vlaanderen
 - het aantal vrijwilligersorganisaties dat actief is
 - het aantal vrijwilligers dat actief is (met daarbij aandacht voor het sociaal-economische profiel van de vrijwilliger, etc...)
- om geregeld een bevraging te organiseren bij de vrijwilligersorganisaties om hun concrete vragen en behoeften te detecteren
- over kwantitatieve en kwalitatieve trends die zich voordoen in het vrijwilligerswerk
- en door opnieuw een rubriek over het vrijwilligerswerk in het VRIND-rapport op te nemen
- kwalitatief onderzoek naar de concrete inbreng van vrijwilligers in relatie tot de betekenis van het werk voor de doelgroep

De verzamelde gegevens ondersteunen de verdere beleidsontwikkeling m.b.t. het vrijwilligerswerk.

- **Beleidsondersteunend onderzoek**

De Vlaamse overheid engageert zich bovendien om op regelmatige basis, middelen vrij te maken om specifieke *onderzoeksprojecten* op te zetten en hiervoor samenwerking te zoeken met de academische wereld over specifieke deelthema's die de verdere ontwikkeling van het Vlaams vrijwilligers(werk)beleid ondersteunt (zoals bvb. het thans lopende onderzoek naar de geheimhoudingsplicht, gekoppeld aan specifieke praktische tips en voorbeelden).

- **Onderzoek en/of screening in verband met bestaande regelgeving vrijwilligerswerk**

De administratie binnen de Vlaamse overheid maakt een inventaris op van:

- Verschil- en/of mogelijke conflictpunten tussen Federale regelgeving en Vlaamse regelgeving m.b.t. vrijwilligerswerk
- Per beleidsdomein: de Decreten in dewelke het vrijwilligerswerk (of deelaspecten ervan) geregeld worden Initiatieven die vanuit verschillende beleidsdomeinen ondersteund worden
- Subsidiereglementen die vrijwilligersorganisaties ten goede komen op te lijsten en na te gaan
 - Welke frappante gelijkenissen en/of verschillen er zijn in de regelgeving (vb. Voor de vrijwilligerswet werden verschillende waarborgbedragen gehanteerd inzake verzekeringen; in het ene departement worden bvb. kostenvergoedingen die aan vrijwilligers in het kader van een gesubsidieerd project worden uitbetaald aanvaard als gemaakte kosten, in andere gevallen blijft het onduidelijk)
 - Hoe subsidiereglementen voor vrijwilligersorganisaties overzichtelijk gepresenteerd kunnen worden, om de beschikbare informatie zo breed mogelijk te ontsluiten
- Welke beleidsinstrumenten er per beleidsdomein gehanteerd worden om het vrijwilligerswerk te ondersteunen (bvb. de sector Welzijn en Gezondheid voorziet in een subsidiëring voor autonome vrijwilligersorganisaties,)
-

Screening van de verzamelde informatie helpt de Vlaamse overheid te toetsen of de regelgeving consequent is, wat er thans gebeurt op het gebied van het scheppen van randvoorwaarden en ondersteuning en waar mogelijke op te vullen hiaten te situeren zijn.

2.2.3. De Vlaams overheid stimuleert en ondersteunt het vrijwilligerswerk

- **Via waardering en promotie**

Waardering van de inzet van vrijwilligers is een gegeven dat zowel organisaties als vrijwilligers koesteren. Een duidelijk signaal vanuit de Vlaamse overheid om het belang van het vrijwilligerswerk te onderstrepen, is een essentiële dimensie van een goed vrijwilligersbeleid.

Hiervoor dient de Vlaamse overheid eigen initiatieven ontwikkelen (cfr. Bedankkaartjes die in het verleden werden verzonden naar vrijwilligers), of samenwerking zoeken met het werkveld. De jaarlijkse weerkerende **Week van de Vrijwilliger** is een uitstekend bestaand initiatief waarop de Vlaamse overheid kan inspelen. De Week van de Vrijwilliger heeft voor heel wat vrijwilligers(organisaties) een meer dan symbolische betekenis. Een jaarlijkse verklaring van de Vlaamse regering, een ruime mediacampagne of andere vormen van promotie, zijn hierbij te overwegen. De Vlaamse overheid dient ook initiatieven nemen om de Vlamingen aan te sporen tot het verrichten van vrijwilligerswerk.

In het Verenigd Koninkrijk werd gestart (en Nederland volgde dit voorbeeld) met een Make A Difference Day, waarbij mensen aangespoord worden om een initiatief te nemen. Het jaarlijks weerkereend evenement

krijgt veel weerklank in de media en zet ook beleidsverantwoordelijken en 'bekenden' aan om het vrijwilligerswerk te promoten. Dergelijk initiatief spoort toch duizenden mensen aan om zich in te zetten.

- **Op het vlak van ondersteuning van het vrijwilligerswerk**

De ondersteuning van het vrijwilligerswerk kan op verschillende wijzen gerealiseerd worden. Essentieel is echter de permanente ondersteuning van het vrijwilligerswerk via een permanent overkoepelende ondersteuningsstructuur, met een intersectorale basis, die als dusdanig wordt erkend en gefinancierd. De Europese voorbeelden tonen aan dat dergelijke overkoepelende vrijwilligerscentra een belangrijke rol vervullen, zowel op het vlak van ondersteuning van het werkveld zelf als voor de concrete realisatie van overheidsinitiatieven op het vlak van vrijwilligerswerk.

In het CEV-Manifest wordt de rol van de zogenaamde 'infrastructuurorganisaties' sterk benadrukt. De rol en functie van deze 'nationale' vrijwilligerscentra maakt het onderwerp uit van een –in de pijplijn zittende– brochure.

De Vlaamse Regering dient daarom werk te maken van de **erkenning** van een dergelijke intersectorale overkoepelende structuur als partner van de Vlaamse overheid en dus als dusdanig erkend steunpunt dat Decretaal verankerd wordt en dat extra middelen ter beschikking krijgt. Dit steunpunt kan mee gestalte geven aan de realisatie van een Vlaams vrijwilligers(werk)beleid.

- **De Vlaamse overheid als 'facilitator' van het vrijwilligerswerkbeleid**

Het optimaal gebruik van de overheidsmiddelen op verschillende niveaus (via ondersteuning van provinciale en lokale ondersteuningsstructuren) maakt deel uit van het ondersteuningsbeleid van de Vlaamse overheid. Voor een goed functioneren, dient geëvalueerd te worden in welke mate deze verschillende steunpunten beter, meer **gestructureerd en gecoördineerd** en in overleg gemeenschappelijke projecten kunnen ontwikkelen.

De Vlaamse overheid neemt eveneens een **ondersteunende functie** op wat betreft de lokale ondersteuning van het vrijwilligers(werk). Op dit ogenblik bestaan er grote verschillen over de wijze waarop het lokale ondersteuningsbeleid in de praktijk gezet wordt. Mogelijk ontwikkelt de Vlaamse overheid een vorm van stimuleringsmaatregelen (cfr. Commissie Vrijwilligersbeleid in Nederland) die toelaten dat de lokale besturen een actievere rol vervullen voor de ondersteuning van het lokaal vrijwilligersbeleid. De VVSG en de VVP kunnen hierin een partner zijn.

Ondersteuning van vrijwilligersorganisaties naar analogie van de erkenning (en daarmee gepaard gaande subsidiëring) die thans via het Decreet van 1994 m.b.t. de autonome vrijwilligersorganisaties in de Welzijns- en Gezondheidssector kan verkregen worden. Er dient **onderzocht** te worden of in andere beleidsdomeinen een gelijkaardig decreet opgesteld kan worden.

- **Permanent overleg met de Vlaamse overheid**

Het *sectoroverleg* dat binnen het beleidsdomein Welzijn en Gezondheid opgestart is, in functie van de evaluatie en bijsturing van het Decreet van 1994, dient in andere beleidsdomeinen *opgestart* te worden. Het biedt immers de kans aan de Vlaamse overheid om op een gestructureerde wijze een vinger aan de pols te houden, voor wat betreft sectorspecifieke noden en behoeften.

De ontwikkeling van een *Vlaams Decreet Vrijwilligerswerk* dat contouren schetst voor de werking van het vrijwilligerswerk kan een goed instrument zijn om de federale vrijwilligerswet op Vlaams niveau te vertalen, en hierbij ook aandacht te integreren voor kwalitatieve aspecten van vrijwilligersbeleid, die verder gaan dan de meer technisch-instrumentele benadering die thans in de vrijwilligerswet vervat zit.

Tot slot

Binnen de Vlaamse beleidscontext wordt het vrijwilligerswerk al op verschillende manieren ondersteund, worden initiatieven genomen en bestaan er samenwerkingsverbanden op verschillende beleidsdomeinen.

Een deel van het vrijwilligers(werk)beleid is echter niet voldoende zichtbaar. In Vlaanderen wordt vooral in sectoren en/of subsectoren gedacht, terwijl het vrijwilligerswerk een intersectoraal en transversaal gegeven is. Vanuit het werkveld zelf dienen vanzelfsprekend ook inspanningen geleverd te worden om meer samenwerkingsverbanden en netwerken op te zetten, of uit te breiden (op lokaal, provinciaal, Vlaams, Federaal en Europees niveau).